

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

30.03.2022

м. Київ

№ 91

Про оцінку економічних втрат України
внаслідок збройної агресії РФ

Заслухавши та обговоривши доповідь директора Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академіка НАН України В.М.Гейця про оцінку економічних втрат України внаслідок збройної агресії РФ, Президія Національної академії наук України відзначає, що кількісні оцінки втрат економіки України (падіння ВВП, промислового виробництва тощо) внаслідок воєнних дій з боку РФ є попередніми через тривалість гострої фази війни, щоденного зростання втрат виробничого та інфраструктурного потенціалу України й відсутність серйозних ознак не лише завершення, а й навіть призупинення воєнної інтервенції РФ.

На сьогодні існує велика кількість попередніх оцінок та прогнозів щодо втрат економіки України внаслідок збройної агресії РФ, підготовлених міжнародними фінансовими інституціями (МВФ), рейтинговими агенціями (Fitch Ratings, Citigroup, Moody's Analytics та ін.), державними органами України (Міністерством фінансів та Міністерством економіки України, НБУ) тощо. Оцінки цих інституцій обсягів втрат економіки України у 2022 році коливаються від 15 до 50% ВВП до рівня 2021 року.

При цьому безпосереднє скорочення ВВП України спричиняють: руйнування виробничих потужностей, житлового фонду, а також нежитлової, транспортної та соціальної інфраструктур; обмеження використання національного земельного фонду внаслідок його часткової окупації, а також шкоди, завданої мінуванням, обстрілами та забрудненням українських територій; скорочення робочої сили, зайнятої у продуктивному виробництві; зменшення обсягу споживчих витрат населення; переорієнтація державних видатків на користь сфер, які прямо не пов'язані з виробництвом ВВП; зростання рівня інфляції, боргових зобов'язань та знецінення національної валюти; прямі та суміжні інвестиційні втрати; зростання цін на енергоресурси; зниження якості людського капіталу через демографічні втрати та психологічні травми тощо.

Прямі та опосередковані економічні втрати України визначатимуться також такими глобальними факторами, як уповільнення світової економіки внаслідок руйнації налагоджених товарно-збутових ланцюгів, зростання цін на сировину та енергоресурси, зокрема підвищення загальних міжнародних ризиків, нарощення рівня світової конфронтації та оборонних витрат.

Сценарний обрахунок можливих економічних втрат України, здійснений фахівцями Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» різними методами, попередньо визначає втрати України від 22 до 46% ВВП, а також втрати промислового виробництва – близько 50%, експортних надходжень – 48%, капітальних інвестицій – 45%.

Значні втрати пов'язані із колосальною кількістю вимушених переселенців (понад 10 млн осіб), з яких понад 3,5 млн перетнули кордони України.

За попередніми даними професійних аналітичних агенцій, за перші три тижні повномасштабного вторгнення РФ зупинили роботу від 60 до 80% підприємств України.

Загрозливих ознак набувають втрати екологічного характеру. Станом на 21.03.2022 в Україні необхідно реанімувати орієнтовно 85,5 тис. квадратних кілометрів небезпечних районів, що вже забруднені вибухонебезпечними предметами.

Завдяки Програмі Кабінету Міністрів України та Мінекономіки щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих регіонів станом на 23.03.2022 переміщено близько 50 підприємств. Загальна кількість заявок на переміщення становить близько 900. Вісімнадцять компаній вже відновили свою роботу на новому місці. Найближчим часом потужності ще 299 компаній буде доправлено до нового місця роботи.

В частині інфраструктури станом на 17.03.2022 пошкоджено та / або повністю зруйновано 12 аеропортів, понад 15 тисяч кілометрів автомобільних доріг, 5 тисяч кілометрів залізничних шляхів, 350 мостів та мостових переходів тощо.

Війна в Україні спричинить шок для глобального постачання продовольства. Станом на кінець 2021 року Україна забезпечувала близько 10% світового обсягу експорту пшениці та майже 16% – кукурудзи, а також майже 55% світової торгівлі соняшниковою олією. Низка експертних оцінок засвідчує, що від поставок українського зерна залежать понад 400 мільйонів людей у світі. З початку активної фази збройної агресії РФ світові ціни на продукти харчування підвищилися в середньому на 6%, а ціни на пшеницю виростили на 90%, кукурудзу – на 40%.

Світові ціни на нафту зросли на 33%, вугілля – на 80%. Ціни на газ підвищилися на 85% в Європі, на 10% в Північній Америці та на 20% в решті регіонів світу. Війна гостро виявила важливість мінімізації залежності від Росії щодо імпорту ключових енергоносіїв для багатьох країн світу. Для забезпечення енергетичної безпеки країнам Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) рекомендується переглянути дизайн енергетичних ринків з огляду на забезпечення енергетичної безпеки та створення стимулів для зеленого переходу.

Посилення енергобезпеки знову стає базовим імперативом енергетичної політики у світі, підтвердженням чого є, зокрема, термінове розроблення програми Європейського Союзу REPower EU, спрямованої на диверсифікацію зовнішніх поставок газу за рахунок збільшення імпорту скрапленого та трубопровідного газу від неросійських постачальників, пришвидшення досягнення промислових обсягів використання біометану та водню; пришвидшення темпів скорочення частки викопного палива у кінцевому споживанні (в промисловості, для побутових потреб тощо) шляхом підвищення енергоефективності, збільшення частки відновлюваних джерел, розбудови відповідної інфраструктури.

В енергетичному секторі України продовження ринкових реформ та реалізація заявлених раніше стратегічних цілей, таких, як декарбонізація галузі, відійшли на другий план, поступившись першочерговому завданню енергетики воєнного часу – мобілізації та оптимізації використання наявних ресурсів для забезпечення надійного енергопостачання. Зусилля Уряду та енергетичних компаній сьогодні спрямовані передусім на оперативне відновлення поставок енергії, безперебійне паливозабезпечення електростанцій, налагодження нових логістичних ланцюжків імпорту енергоресурсів, контроль за ціновою ситуацією, підтримку фінансового стану енергокомпаній, дотримання норм радіаційної безпеки.

Окрім оперативного державного планування іншою важливою складовою економічної політики воєнного часу є розроблення стратегічного плану заходів з реконструкції галузевої інфраструктури та відновлення нормального функціонування енергетики в умовах післявоєнного соціоекономічного розвитку, до роботи над яким обов'язково має долучитися Національна академія наук України.

Враховуючи зазначене та беручи до уваги безумовну важливість порушених питань щодо оцінки економічних втрат України внаслідок збройної агресії з боку РФ, Президія НАН України постановляє:

1. Доповідь академіка НАН України В.М.Гейця «Про оцінку економічних втрат України внаслідок збройної агресії РФ» взяти до відома.

2. Державній установі «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (академік НАН України В.М.Геєць) із застосуванням розробленого модельного апарату та оновлених даних забезпечити проведення постійного моніторингу та модельних розрахунків втрат економіки України внаслідок збройної агресії з боку РФ, а також систематичне подання у встановленому порядку розрахунків до Уряду, зацікавлених міністерств та відомств.

3. Відділенню економіки НАН України (академік НАН України Е.М.Лібанова) забезпечити коригування робочих і тематичних планів за відомчою тематикою установ відділення та їх актуалізацію до умов сьогодення з метою забезпечення науково-методичного супроводу діяльності органів влади в питаннях інституційних соціально-економічних трансформацій, оцінки економічних, соціальних втрат та втрат внаслідок нанесення шкоди довкіллю, пов'язаних із широкомасштабною агресією РФ проти України.

4. Вважати за доцільне започаткування та виконання впродовж 2022–2024 рр. цільової програми наукових досліджень НАН України «Реконструкція життєвого простору в повоєнній Україні» та цільової міждисциплінарної програми наукових досліджень НАН України «Реконструкція та розвиток енергетичного сектору України в повоєнний період».

5. Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України С.І.Пирожков) забезпечити підготовку та внесення на затвердження Президії НАН України проектів концепцій та складів наукових рад згаданих програм, положень про відповідні ради.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Секцію суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України С.І.Пирожков) та Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України*
академік НАН України

Вячеслав БОГДАНОВ